

Jari Paldan

Ammattiopistosta ammattikorkeakouluun

Sujuva väylä -hanke

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Esitys- ja teatteritekniikan medionomi

Esittävän taiteen koulutusohjelma

Opinnäytetyö

24.5.2015

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Jari Paldan Ammattiopistosta korkeakouluun Sujuva väylä hanke 18 sivua 24.5.2015
Tutkinto	Esitys- ja teatteritekniikan medianomi
Koulutusohjelma	Esittävän taiteen koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Esitys- ja teatteritekniikan suuntautumisvaihtoehto
Ohjaaja(t)	Jyrki Sinisalo, Lehtori
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoitus on kertoa etenemisestä ammattiopistosta korkeakouluun Sujuva väylä -hankkeen auttamana. Sujuva väylä -hankkeen tavoitteena on pyrkiä nopeuttamaan opiskelua ammattikorkeakoulussa. Nopeimmillaan opiskelija voi suorittaa sekä ammatillisen perustutkinnon että ammattikorkeakoulututkinnon yhteensä viiteen vuoteen. Tällöin hän opiskelee 2 vuotta ammattiopistossa ja kolme vuotta ammattikorkeakoulussa.</p> <p>Opiskelija voi ottaa ammattiopisto-opiskeluaikana opintoja ammattikorkeakoulusta, jotka ahotoidaan eli aikaisemmin hankittu osaaminen tunnustetaan jo ennen kuin hän jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussa. Lisäksi ammattikorkeakoulussa voidaan myös tehdä AMK+ -ammattiosaamisen näyttö ammatillisten opintojen aikana. Hän saa suorituksistaan avoimen ammattikorkeakoulun todistuksen. Samalla opiskelija tutustuu ammattikorkeakoulussa opiskeluun ja koulutusala tulee tutuksi. Näin opiskelijan on helpompaa hakea jatko-opintoihin ja opintojen keskeyttäminen on epätodennäköisempää.</p> <p>Hanketta on tehty yhteistyössä Karelia ammattikorkeakoulun ja Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän kanssa. Lisäksi Pohjois-Karjalan ammattiopisto Outokumpu, yksi Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän oppilaitoksista, on tehnyt yhteistyötä Metropolia ammattikorkeakoulun esitys- ja teatteritekniikan koulutuksen kanssa.</p>	
Avainsanat	Sujuva väylä, ahotointi, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, AMK+ -ammattiosaamisen näyttö

Author(s) Title	Jari Paldan From Vocational College to Polytechnics, Fluent Passage Project
Number of Pages Date	18 pages
Degree	Bachelor of Arts
Degree Programme	Performance Technology
Specialisation option	Performance and Theater Technology
Instructor	Jyrki Sinisalo, Lecturer
<p>The purpose of this study is to explain the progression of students from a Vocational College to the University of Applied Studies with the help of Fluent Passage Project. Fluent Passage Project's aim is to get studies done faster. At fastest students can complete both Vocational qualification and the Polytechnic's degree, in a total of five years. In this case, student is studying two years at Vocational College and three years at Polytechnics.</p> <p>Students can study Polytechnic's studies during a Vocational qualification and they get recognition of those studies during their Vocational studies. In addition, students can also perform so called Polytechnics Plus Skills Demonstration. At the same time students become acquainted with Polytechnic learning and the education will be familiar. In this way it will be easier to apply to Polytechnics and interruption of studies is more unlikely.</p> <p>The project was done in cooperation with Karelia University of Applied Sciences and North Karelia Municipal Education and Training Consortium. A second partner for North Karelia College Outokumpu, a member of North Karelia Municipal Education and Training Consortium, has been Metropolia University of Applied Sciences.</p>	
Keywords	Fluent Passage, Recognition of former studies, Polytechnics Plus Skills Demonstration

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	3
2.1	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ammatillisissa perustutkinnoissa	5
2.2	Ammattikorkeakoulujen AHOT-käytännöt	5
3	Sujuva väylä –opintojen tarjonta	6
3.1	Ammattiopistosta ammattikorkeakoulun toiselle vuosikurssille	6
3.2	Ammattikorkeakouluopintoihin valmentavat kieli- viestintä ja matematiikan opinnot	7
3.3	Medianomiväylä	9
3.4	Tradenomiväylä	12
4	Pohdinta	16
	Lähteet	18

1 Johdanto

Karelia-ammattikorkeakoulu ja Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä ovat yhteistyössä ryhtyneet kehittämään väylää, jonka avulla pyritään sujuvoittamaan ja nopeuttamaan opintoja ammattikorkeakouluopintoihin jatkavilla ammatillisen tutkinnon suorittajilla. Tätä työtä tekevä Sujuva väylä-hanke toteutettiin ajalla 1.4.2013- 30.4.2015. Pohjois-Karjalan ELY-keskus tuki kehittämistyötä Itä-Suomen ESR-ohjelman hankerahoituksella (<https://vaylahanke.wordpress.com/hankkeesta/>).

Ammatillisen perustutkinnon suorittaminen tarjoaa yleisen korkeakoulukelpoisuuden. Hankkeen tarkoituksena oli saada opiskelijoita jatkamaan opintojaan ammattikorkeakoulun puolella ja työllistymään sitä kautta entistä varmemmin ja paremmin. Työn avulla haluttiin rakentaa opiskelijoille sujuva opintosuunnitelma ammattiopistosta ammattikorkeakouluun ja mahdollistaa ammattiopiston ja ammattikorkeakoulun opinnot yhteensä jopa 5 vuodessa ja vähentää opiskelijien keskeyttämistä ammattikorkeakoulussa. Jos opiskelija tutustuisi ammattikorkeakouluopintoihin jo ammattiopistoaikanaan, hän taatusti tietäisi millaisia opinnot ovat, ne varsinaisesti aloittaessaan. Lisäksi ammattikorkeakouluopintoihin tutustuminen lisäisi halukkuutta päästä varsinaiseksi ammattikorkeakouluopiskelijaksi, motivoisi opiskelijaa opiskeluissa ammattikorkeakoulussa, mahdollistaisi opintoajan lyhentymisen ja onnistuneet opintovalinnat.

Hankkeen nettisivujen mukaan sen tuella luotiin arvostettu ja sujuva amk-opintoväylä ammatilliselta toiselta asteelta ammattikorkeakouluun Pohjois-Karjalassa sekä etsittiin keinoja tehostaa opintoja ja lyhentää kokonaisopintoaikoja sujuvoittamalla opiskelijan siirtymistä ammatilliselta toiselta asteelta ammattikorkeakouluopintoihin. Opintojen keskeyttämisiä haluttiin vähentää kykyjä ja taipumuksia vastaavilla onnistuneilla opintovalinnoilla, opiskelijarekrytointiin liittyvää yhteistyötä lisäämällä ja vahvistamalla koulutuksen vetovoimaa. (<https://vaylahanke.wordpress.com/hankkeesta/>)

Amk-opintoväylän onnistumista haluttiin parantaa tarjoamalla ammatillisille opiskelijoille opiskeluvalmiuksia kehittäviä lisäopintoja. Opiskelijoiden urasuunnittelua alettiin tehdä yhteistyössä ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun kesken ja tarjottiin esimerkiksi avoimen ammattikorkeakoulujen opintojen suorittamismahdollisuutta ammatillisten opintojen aikana.

Ammattikorkeakoulutuksessa on mahdollista ja kehittämistarvetta tunnustaa ammatillista väylää tulevien opiskelijoiden osaaminen. Samalla vähennetään päällekkäistä koulutusta; jos osaat jo jotain, ei sitä tarvitse uudestaan opetella.

Motivoivat ja sujuvat opinnot, toisen nivelvaiheen sujuvuus ja yhteistyö parantavat opintojen mielekkyyttä ja tuloksellisuutta. Mitä on opittu jo ammatillisella puolella, pyrittiin tunnistamaan ja samalla kehittämään menetelmiä, miten osaaaminen saataisiin myös tunnustettua osaksi ammattikorkeakouluopintoja. Jos löydämme motivoituneita opiskelijoita, siitä hyötyvät sekä ammatillinen koulutus että ammattikorkeakoulu. Motivoituneiden opiskelijoiden löytäminen helpottuu tehostamalla yhteistyötä sekä alueellisesti Pohjois-Karjalassa että koko Suomessa. Vaikka hanketyö lähti liikkeelle Pohjois-Karjalasta, on nyt väylää lähdetty luomaan myös Metropolia ammattikorkeakoulun medianomikoulutukseen Helsinkiin. Ensimmäiset väylä-opiskelijat on tavoitteena saada opintopolulle syksyllä 2015 Pohjois-Karjalan ammattiopistosta Outokummusta Metropolia ammattikorkeakouluun.

Olin itse (Jari Paldan) yhtenä kehittäjänä hankkeessa ja aktiivisesti mukana toiminnassa Pohjois-Karjalan ammattiopisto Outokummun edustajana. Kehittämistyöni kohdistui ns. medianomiväylään sekä olin mukana avaamassa yhteistyötä myös Metropolia ammattikorkeakoulun kanssa.

2 Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Ammatilliset perustutkinnot ovat kolmivuotisia 120 opintoviikon tutkintoja, joihin sisältyy 10 opintoviikon vapaasti valittavien opintojen osio. Elokuusta 2015 alkaen opintosuunnitelmat uudistuvat. Siitä eteenpäin ei enää lasketa opintoviikkoja, vaan osaamispisteitä ja ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä.

Ammatillinen perustutkinto antaa kelpoisuuden hakeutua jatko-opintoihin esimerkiksi ammattikorkeakouluihin. Ammattikorkeakoulututkinnot ovat laajuudeltaan 210 tai 240 opintopistettä, joiden normaali suoritus aika on 3,5 tai 4 vuotta. Joka kolmas aloittavista opiskelijoista aloittaa opintonsa ammatillisen tutkinnon pohjalta.

Periaatteena on, että hakukelpoisuuden perusteena olevan tutkinnon osia ei voida suoraan hyväksilukea tai tunnustaa osaksi ammattikorkeakoulututkintoja. Järjestelmä on jäykkä ja vanhanaikainen, se ei mieti onko opiskelijalla jo osaamista, vaan enemmän, missä osaaminen on hankittu. AHOT- näyttöjen avulla opiskelijat ovat kuitenkin voineet saada hyväksi lukuja joistakin amk- tutkintojen osista. Tällöin opiskelija on suorittanut tehtäviä, tenttejä tai käytännön harjoituksia, jotka on voitu katsoa osoittavan hänellä olevan amk-tasoista osaamista. Sen kautta on saatu ”hyväksiluettua” osa amk-opinnoista.

Tavoitteena Sujuva väylä – hankkeessa on selkiyttää yhteisiä pelisääntöjä ja luoda uusia toimintatapoja, joiden avulla toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun siirtyvien kokonaisopintoaikaa voidaan lyhentää yhdellä vuodella. Kokonaisopiskeluajan lyhentäminen vaatii yhteistä sopimista ja kehitystyötä. Keinona tämän tavoitteen toteuttamiseen ovat toisen asteen ammatillisen koulutuksen näyttöjen laajentaminen myös ammattikorkeakoululle soveltuviksi AHOT-näytöiksi, erilliset Väylä- opinnot ja yhteistyössä toteutettu tehokas ohjaus sujuvan siirtymisen varmistamiseksi ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun. (Kuntayhtymän johtoryhmä § 39, 2014)

Väylä-opinnot ovat ammattikorkeakouluopintoja, jotka hyödynnetään ammatillisissa perustutkinnoissa ammatillisiin pakollisiin, valinnaisiin tutkinnon osiin tai vapaasti valittaviin opintoihin. Siten ne edistävät sekä perustutkinnon että ammattikorkeakoulun opintoja. Voi sanoa, että niistä opiskelija saa kaksinkertaisen hyödyn ne suoritettuaan. Esimerkiksi sairaanhoitajakoulutuksessa niiden suorittaminen takaa lisäksi pääsyn Karelia-ammattikorkeakoulun valintakokeisiin. Osa opinnoista toteutetaan ammattiopistossa verkko-opistossa, jolloin ne on opiskelijan helppoa aikatauluttaa omaan lukujärjestykseensä. Silti opinnot tarjoavat lukuisia lukujärjestysteknisiä haasteita ja vaativat joustoa molemmilta oppilaitoksilta.

Pohjois-Karjalan ammattiopistojen opiskelijoille sujuva väylä opinnot ovat ilmaiset ja he saavat suorituksistaan avoimen ammattikorkeakoulun todistuksen. Sen sijaan heidän oppilaitoksensa maksavat niistä 10 euroa opintopisteeltä tai korkeintaan 120 euroa lukukaudelta. Kaikista suorittamistaan opinnoista he saavat avoimen ammattikorkeakoulun todistuksen lisäksi maininnan ammatilliseen perustutkintotodistukseensa.

Vaikka opintojen nopeutuminen on tärkeä tavoite sujuvan väylän opinnoilla, yhtä tärkeää on, että opiskelijat pääsevät tutustumaan ammattikorkeakouluopiskeluun jo ennen niiden varsinaista aloittamista. On todettu, että opintojen keskeytyminen ja niistä eroaminen vähenee, jos opiskelijalla on hyvät tiedot opintojen sisällöstä ne aloittaessaan (Kouvo, Stenström, Virolainen, Vuorinen-Lampila 2011, 37). Mikä olisi parempi tapa tutustua opintoihin, kuin niiden konkreettinen opiskelu?

2.1 Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ammatillisissa perustutkinnoissa

Jos opiskelijalla on ammatillisen perustutkinnon ammattitaitovaatimuksia vastaavaa osaamista, hän voi hakea tästä osaamisen tunnustamista ja tunnustamista. Yksinkertaisinta osaamisen tunnustaminen on, jos sen voi osoittaa työ- tai tutkintotodistuksella. Jos osaaminen on hankittu muulla tavoin, hän voi osoittaa sen esimerkiksi näytöllä. Näin myös ammatilliset perustutkinnot on mahdollista suorittaa joskus hyvinkin lyhyessä ajassa. Tähän vaikuttavat merkittävästi opiskelijan aiemmat opinnot, harrastukset ja työkokemus.

2.2 Ammattikorkeakoulujen AHOT-käytännöt

Sujuvaan väylään on tavoitteena löytää opintoja, jotka on mahdollista opiskella useamman vuoden aikana. Jatkossa on tavoitteena kehitellä ammattiosaamisen näyttöjä siten, että niihin voisi liittää ns. amk+osan, jolloin näyttöä voisi käyttää osaamisen tunnustamisen välineenä (AHOT) ammattiopiston opiskelijan jatkaessa vastaavan alan opintoja ammattikorkeakoulussa. Näiden perusteella voisi saada tunnustettua maksimissaan vuoden opinnot.

Joillakin ammattikorkeakoulualoilla AHOT-menettelyä käytetään hyvin vähän, toisilla se on yleisempää. Usein ongelmaksi muodostuu se, että ahoitujen opintojen ajaksi ei ole tarjolla muita opintoja. Tällöin opinnot eivät etene ja opiskelija voi joutua vaikeuksiin opintotukensa maksatuksen kanssa. Tällöin opiskelija usein mieluummin kertaakaan aiemmin oppimaansa kuin ryhtyy vaivalloiseksi kokeensa ahot-menettelyyn.

3 Sujuva väylä –opintojen tarjonta

3.1 Ammattiopistosta ammattikorkeakoulun toiselle vuosikurssille

Jos ammattiopiston opiskelija tietää heti opintonsa aloittaessaan olevansa halukas jatkamaan opintoja ammattikorkeakouluun, hänen amk-väyläänsä voidaan rakentaa heti ammatillisten opintojen alusta alkaen. Koska monet ammatillisen koulutuksen opiskelijat ovat lukiotaustaisia tai toisen ammatillisen tutkinnon suorittaneita, heillä on mahdollisuus suorittaa ammatillinen perustutkinto kahteen vuoteen. Jos tähän kahteen vuoteen halutaan lisäksi sisällyttää ammattikorkeakouluopintoja, ne eivät välttämättä silti hidasta ammatillisia opintoja. Opiskelija voi suorittaa osan ammattikorkeakouluopinnoista ammatillisten opintojen sijasta ja osaltaan tehdä ns. AMK+-näyttöjä saadakseen ammatillisen puolen näytöt vastaamaan ammattikorkeakoulutasoa. Tämä vaatii lisätyötä, mutta on mahdollista tehdä hidastamatta valmistumista.

Jos ammatillisessa koulutuksessa suoritetaan sekä riittävästi amk-tasoisia opintoja että AMK+-näyttöjä, on opiskelijan mahdollista aloittaa ammattikorkeakouluopinnot toisesta amk-opiskeluvuodesta. Tällainen väylä on luotu mm. sosiaali- ja terveystieteiden sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajakoulutukseen sekä audiovisuaalisesta perustutkinnosta medianomikoulutukseen Karelia-ammattikorkeakouluun.

3.2 Ammattikorkeakouluopintoihin valmentavat kieli- viestintä ja matematiikan opinnot

Kaikille ammattikorkeakouluopinnoista kiinnostuneille tarjotaan lisäksi verkko-opistossa jatko- opintoihin valmentavia opintoja. Valmentavia opintoja tarjotaan englannin ja ruotsin kielessä, äidinkielessä ja matematiikassa. Kielten valmentavat kurssit ovat tarjolla sekä ammattiopiston että ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Lisäksi tarjolla on teknisten alojen valintakokeisiin valmentavat kurssit.

Karelian uudessa opetussuunnitelmassa kieliopintoja on entistä enemmän. Sosiaali- ja terveystieteiden osastolla syksystä 2014 alkaen otettiin valintakokeisiin uudelleen mukaan ruotsin, englannin ja matematiikan testit. Näin haluttiin taata, että opiskelijoilla on riittävät valmiudet edetä sujuvasti opinnoissa. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 16.)

Toisen asteen kieli- ja viestintäopintojen yhtenä tavoitteena on antaa opiskelijoille jatko-opintomahdollisuudet korkeakouluopintoja varten. Tämä tehtävä on tullut koko ajan keskeisemmäksi, sillä yhä useampi suunnittelee jatkavansa opintojaan korkeakoulussa jossakin vaiheessa työuraansa. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 16.)

Toisen asteen ammatillisissa opinnoissa äidinkieltä, vierasta kieltä (useimmiten englantia) ja ruotsia opiskellaan vain vähän lukio-opintoihin verrattuna. Useimmiten pakolliset kieliopinnot sijoittuvat ensimmäiseen ja toiseen opiskeluvuoteen, jolloin opiskelijoille voi tulla pitkä tauko kieli- ja viestintäopintoihin. Uudessa, syksyllä 2015 voimaan tulevassa opetussuunnitelmassa vierasta kieltä on pakollisena 2 osaamispistettä, ruotsia 1 osaamispiste ja äidinkieltä 5 osaamispistettä. Lisäksi kieliä ja viestintää tulee opiskella valinnaisena yhteensä 3 osaamispistettä. On mahdollista, että opiskelija valitsee valinnaisiin opintoihin vain yhden opiskeltavan kielen, esimerkiksi siis vaikkapa 3 osaamispistettä englantia. Osaamispisteen laajuutta ei ole opetussuunnitelmissa määritelty, mutta sen laajuudeksi näyttäisi muodostuvan 12–18 tuntia lähiopetusta. Myöskään itsenäisen opiskelun osuutta osaamispisteen tavoitteen saavuttamisessa ei ole määritelty. Heikoimmillaan esimerkiksi ruotsin kielen opinnot voivat siis jäädä siihen, että

opiskelija käyttää kielen opiskeluun 12 tuntia koko ammatillisen koulutuksen aikana. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 16.)

Euroopan neuvosto on määritellyt, että ammattikorkeakouluun tullessaan opiskelijan lähtötason kieliopinnoissa tulisi olla tasolla B1. Kyseisen tason saavuttaminen ammattiopiston kielten opintojaksoilla on suuri haaste. Usein myös äidinkielen viestintätaidot kaipaavat vahvistamista. Puutteet kieli- ja viestintätaidoissa vaikeuttavat kieliopinnojen suorittamista sekä menestymistä muissa opinnoissa, joissa vaaditaan mm. esiintymis- ja raportointitaitoja. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 16.)

Karelia-ammattikorkeakouluun syksyllä 2013 tulleet opiskelijat vastasivat kyselyyn, jossa selvitettiin, mitkä asiat ovat aiheuttaneet ongelmia kieli- ja viestintäopinnoissa korkeakouluun siirryttäessä. Opiskelijat olivat usein tietämättömiä siitä, että ammattikorkeakoulussa kieliopinnot jatkuvat vaativammalla tasolla ja että ne painottuvat erityisesti työelämässä tarvittaviin viestintätaitoihin. Monesta oma kielitaito tuntui riittämättömältä ammattikorkeakoulun kieliopintoihin ja sen pelättiin vaikeuttavan ammattikorkeakoulututkinnon suorittamista. Myös oman opiskelun suunnittelu oli haasteellista, sillä kielten kuten muidenkin aineiden opiskelu ammattikorkeakoulussa on suurelta osin itsenäistä työskentelyä ja vaatii opiskelijalta hyvien pohjatietojen lisäksi itseohjautuvuutta ja ajanhallintataitoja. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 16-17.)

Keväällä 2014 järjestettiin ammattikorkeakoulun ruotsin ja englannin kertauskurssit (Svensk klinik ja English Refresher) ammattiopiston opiskelijoille osana väyläopintoja. Kurssit painottuivat kielen perusrakenteiden kertaamiseen ja yleisen sanavaraston laajentamiseen. Samana keväänä suunniteltiin ja toteutettiin väyläopintoina amk-opintoihin valmentava verkkokurssi kirjallisessa viestinnässä. Kurssin tavoitteena oli kohentaa asiatekstin kirjoittamisen taitoja sekä kerrata oikeinkirjoituksen tavallisimpia ongelmakohtia. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 17.)

3.3 Medianomiväylä

Karelia-ammattikorkeakoulun media-ala tarjoaa ammattiopiston opiskelijoille opintoja, jotka voidaan hyödyntää osana molempia tutkintoja. Osa niistä kuuluu audiovisuaalisen viestinnän omiin ammatillisiin opintoihin, mutta ne opiskellaan ammattiopistossa suppeampina, kuin ne tarjotaan ammattikorkeakoulussa. Jos ammatillinen opiskelija haluaa suorittaa ne amk-tavoitteisesti, hän saa niistä ammatilliset suoritukset ja voi hyödyntää ne täysmääräisesti myöhemmin osaksi ammattikorkeakouluopintoja. Yhteistyöpalaverissa Karelia ammattikorkeakoulun ja Pohjois-Karjalan ammattiopisto Outokummun edustajien kanssa 1.-2.4.2015 sovittiin, että tällaiset media-alan tarjoamat sujuvan väylän opinnot ovat:

1. Mediakulttuuri, 5 op. Luennot nauhoitteena on olemassa.
2. Media History, 5 op. Sekin olisi tavoitteena jatkossa pystyä suorittamaan etänä.
3. Tekijänoikeuskurssi, 2 op. Siihen kuuluu tekijänoikeuspäivä AMK:ssa sekä tehtäviä.
4. Social Contacts, 2 op.
5. Sociala Kontakter 3 op.

Huhtikuun 2014 palaverissa sovittiin myös, että ammatilliseen perustutkintoon voi sisällyttää lisäksi tutkinnon osan ammattikorkeakoulun opintoja. Karelia-ammattikorkeakoulun media-ala tarjoaa tutkinnonosaopintoina seuraavia opintoja:

1. Suullinen ja kirjallinen viestintä, 5 op.
2. Verkkoviestintä 5 op.
3. Käsikirjoittaminen 5 op.

Kun audiovisuaalisen perustutkinnon opiskeleva haluaa suorittaa etukäteen kokonaisen vuoden ammattikorkeakouluopinnot, hän suorittaa edeltävien opintojen lisäksi 25 opintopisteen edestä AMK+-näyttöjä. Sovimme palaverissa 1.-2.4.2014 että, AMK+-näyttö voidaan tehdä seuraavista kokonaisuuksista:

1. Videokuvauksen perusteet 5 op
2. äänityön perusteet 5 op
3. tapahtumatuotanto 5 op. AMK+-näyttönä yhteiseen tuotantoon osallistuminen, esim. SciFest.
4. valokuvaus ja kuvankäsittely 5 op
5. motion graphics 5 op. Jos opiskelijalla ei ole riittävästi osaamista ammatillisten opintojen pohjalta tämän suorittamiseen, hän voi myös opiskella kurssin ammattikorkeakoulussa.

Sovimme, että opiskelija voi näyttää osaamistaan portfolioilla, videoilla, valokuvilla ja kirjoittamalla pienimuotoisen tutkielman. Lisäksi hän lukee alan kirjallisuutta ja reflektoi lukemiaan kirjoja. Ammattikorkeakoulun opettajat arvioivat näytöt ja muut opinnot.

Palaverissa sovittiin, että AMK + näyttö on arvioida kaksiosainen portfolio, jolla luetaan hyväksi seuraavat ensimmäisen vuoden medianomiaoppinnot:

- videotyönperusteet 5 op
- äänityön perusteet 5 op
- valokuvaus- ja kuvankäsittely 5 op
- Motion Graphics 5 op

Osa 1: työnäytteet

Työnäyteosa, joka koostuu opiskelijan toisen asteen suuntautumisen mukaisista työnäytteistä. Työnäytteitä voivat olla muun muassa:

- valokuvakansio
- sähköinen portfolio (esim. äänityöt, videot, pelit, grafiikka)
- Showreel (videokooste tehdyistä AV- töistä)

Tätä osaa opiskelija pystyy koostamaan opintojensa aikana. Näyttöä varten koostettu valmis työnäyte tallennetaan paikkaan, josta näytön arvioivat opettajat pääsevät sen katsomaan, esim. Google Drive, One Drive tms. (linkki työnäytteeseen laitetaan AMK+ ilmoittautumiskaavakkeeseen).

Osa 2 Raportti

Huhtikuun palaverissa sovittiin lisäksi, että työnäytteiden lisäksi opiskelijan on laadittava kirjallinen osio, jossa opiskelija arvio omaa osaamistaan ja tekemistään toisen asteen näytössä. Opiskelija käyttää arviointiin kirjallista lähdemateriaalia joka liittyy hyväksi luettavaan oppikokonaisuuteen. Raportti on kriittinen prosessikuvaus omasta näyttökokeesta, jossa omat ajatukset käyvät vuoropuhelua teorian kanssa. Kirjallinen osio tulee olla 5-10 liuskaa pitkä. tekstin asettelua ja lähdeviitaukset Karelia AMK:n opinnäyteohjeen mukaisesti.

Sovimme, että opiskelija ilmoittautuu AMK+ näyttöön sähköisen lomakkeen avulla. Lomakkeessa on paikka työnäytelinkille ja raportin palautukselle. Opiskelija palautettua molemmat osiot, opiskelijaa pyydetään tarvittaessa täydentämään näyttöä 2 viikon kuluessa. Tämän jälkeen opiskelija kutsutaan arviointikeskusteluun, jossa opiskelija esittelee oman työnäytteensä ja keskustellaan näytön kirjallisesta osiosta. Arviointikeskustelun jälkeen opiskelijalle ilmoitetaan hyväksytystä/ hylätystä näytöstä.

Näyttö arvioidaan hyväksytty/ hylätty –periaatteella. Arviointikriteereiksi sovittiin seuraavat:

- Osaat perustella tekemiäsi ratkaisuja ja arvioida osaamistasi realistisesti.
- Hallitset hyväksi luettavissa opinnoissa tarvittavien työvälineiden käytön.
- Osaat arvioida osaamistasi kirjallisesti ja kykenet hyödyntämään lähdeaineistoja osaamisen pohdinnassa.

3.4 Tradenomiväylä

Sujuvan väylän etsintä tietojenkäsittelyn koulutukseen alkoi helmikuussa 2014, jolloin Pohjois-Karjalan ammattiopiston datanomikoulutuksen ja Karelia-ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn tradenomikoulutuksen toimijat tapasivat ensimmäisen kerran. Yhteistyön alussa tutustuttiin sekä toisen asteen että ammattikorkeakoulun tutkintorakenteeseen ja vertailtiin alustavasti opetussuunnitelmia. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 10.)

Pohjois-Karjalan ammattiopisto Joensuu palveluiden tieto- ja viestintätekniikan perustutkinnossa (datanomi) keskitytään meneillään olevassa opetussuunnitelmassa käytön tuen osaamisalan opintoihin. Pohjois-Karjalan ammattiopisto Oulokummun tarjoamassa audiovisuaalisen viestinnän perustutkinnossa (media-assistentti) voi keskittyä pelikoulutukseen. Karelia-ammattikorkeakoulun tradenomitutkintoon johtava tietojenkäsittelyn koulutus tarjoaa opintoja peliohjelmointiin ja verkkosovelluskehitykseen sekä sähköiseen liiketoimintaan. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 10.)

Oletus yhteisten juonteiden vaivattomasta ja nopeasta löytymisestä karisi nopeasti. Esimerkiksi ammattikorkeakouluopinnoissa tietojenkäsittelyn koulutuksen opetussuunnitelmassa on ensimmäisenä vuonna 15 opintopistettä pakollisia ohjelmoinnin opintoja – datanomiksi opiskeleva taas voi valmistua ilman ohjelmointitaitoa.

Karelian tietojenkäsittelyn koulutuksessa opiskeleville datanomeille päätettiin tehdä kysely, jonka tavoitteena oli kartoittaa heidän ajatuksiaan ja kokemuksiaan opintojen päällekkäisyydestä tai samankaltaisista vaatimuksista datanomi- ja tietojenkäsittelyn tradenomi-opinnoissa. Kyselyyn vastasi vain kolme opiskelijaa ja heidän mielestään päällekkäisyyttä opinnoissa ei ollut. Tässä vaiheessa tuntui, ettei työ edisty alkua pidemmälle ja oli vaikea keksiä, miten saisimme asiaa kehitettyä eteenpäin. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 10.)

Samaan aikaan sujuvaa väylää kehiteltiin myös Pohjois-Karjalan ammattiopisto Outokummun media-assistentiksi valmistavan koulutuksen sekä Karelia-ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelman välille. Siellä toimijat olivat huomanneet, että media-assistentin pelikoulutuksessa voisi olla yhtymäkohtia tietojenkäsittelyn peliohjelmoinnin opintoihin. Lokakuussa 2014 pidettiin Outokummussa palaveri, jossa tarkasteltiin sujuvan väylän kehittämistä myös toisen asteen pelikoulutuksen ja tietojenkäsittelyn koulutusohjelman opintojen välille. Palaverissa tarkasteltiin tietojenkäsittelyn opetussuunnitelman opintojaksojen tavoitteita ja sisältöjä. Vertailussa toisen asteen toimijat kertoivat, mitä osaamista tulee jo toisella asteella ja mitä jää puuttumaan. Tästä konkreettisesta tarkastelusta saatiin nopeasti sapluuna sille, mihin opintoihin voisi alkaa laatia niin sanottuja laajennettuja ammatillisia näyttöjä eli AMK+ -ammattiosaamisen näyttöjä ja mitkä opinnot (väyläopinnot) tulisi suorittaa tietojenkäsittelyn koulutuksen tutkinto-opiskelijoiden mukana. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 10.)

Vertailussa päästiin nopeasti selville siitä, miten media-assistenttiopiskelija voisi suorittaa tietojenkäsittelyn koulutuksen ensimmäisen vuoden syksyn opinnot jo toisen asteen opintojen aikana ja näin nopeuttaa puoli vuotta ammattikorkeakouluopintojaan. Suunnitelma on esitetty taulukossa 1 (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 11) .

Taulukko 1. Sujuvan väylän suunnitelma media-assistentista tietojenkäsittelyn tradenomiopiskelijaksi.

<p>Väyläopinnot (13 opintopistettä)</p>	<p>English Communication Skills, 3 op Raportointi ja kirjoitusviestintä, 2 op Tietokannan hallinta, 3 op Käyttäjärjestelmät ja kehitysympäristöt, 5 op Html-osuus Johdanto tietojenkäsittelyyn - opintojaksosta, 2 op</p>
<p>AMK+ -näytöt (13 opintopistettä)</p>	<p>Johdanto tietojenkäsittelyyn, 5op (pl. Html-osuus) Ohjelmointitekniikka, 5 op Ohjelmoinnin perusteet, 5 op</p>
<p>Tutkinnon osa (30 opintopistettä)</p>	<p>Sql ja tietokannanhallintajärjestelmät, 5 op Essential ICT English, 3 op Ohjelmistotuotanto, 3 op Olio-ohjelmointi, 5 op Projektinhallinta ja laatujärjestelmät, 6 op Käyttöliittymien suunnittelu, 3 op ICT-liiketoiminta, 5 op</p>

Tietojenkäsittelyn ammattikorkeakouluopintojen ensimmäinen puolen vuoden ajallinen lyheneminen ei joka tapauksessa sujuvoita opintoja, koska koulutus alkaa ainoastaan syksyisin. Siksi siirtymisen sujuvoittamiseksi päätettiin muodostaa tietojenkäsittelyn koulutuksen ensimmäisen vuoden kevään opinnoista tutkinnon osa (taulukko 1 ja taulukko 2), jonka toisen asteen uusi opetussuunnitelma mahdollistaa. Tutkinnon osan suorittaminen väyläopintojen sekä AMK+ -ammattiosaamisen näyttöjen lisäksi nopeuttaisi ammattikorkeakouluopintoja yhdellä vuodella. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 12.)

Hankkeen aikana saatu tulos ei yltänyt vielä siihen, että opiskelija olisi väyläopintoja lähtenyt suorittamaan. Tämä johtunee siitä, että lopullinen ajatus selkeytyi aika myöhään eikä kunnan markkinointia tai mainontaa ehditty opiskelijoille tehdä. Ensimmäinen opiskelija on kuitenkin jo ilmoittanut kiinnostuksensa syksyllä alkavalle ohjelmointitekniikan opintojaksolle. Lisäksi tarkoituksena on, että väyläopintojen mahdollisuutta esitellään kevään 2015 aikana toisella asteella. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 13.)

Tietojenkäsittelyn koulutuksessa on kaksi väyläopintoja tukevaa seikkaa. Ensimmäinen on etäopiskelumahdollisuus, jota tietojenkäsittelyn koulutus on tarjonnut vuodesta 2009. Tämä helpottaa opiskelijan opiskelua samanaikaisesti kahden eri koulutusorganisaation opinnoissa. Toinen luonteva yhteistyön paikka on Joensuun Tiedepuiston pelihautomo, jossa toisen asteen pelikoulutuksen media-assistentiksi opiskelevat ja tietojenkäsittelyn koulutuksen tradenomiopiskelijat ovat työskennelleet yhdessä erilaisten pelialan hankkeissa jo usean vuoden ajan. Sujuva väylä -hanke on havahduttanut näkemään, kuinka yhteistyön mahdollisuuksia olisi moneen eri suuntaan. Toisella asteella on menossa parhaillaan opetussuunnitelmauudistus ja se aiheuttanee muutoksia nyt suunniteltuihin sujuvan väylän opintoihin ja niiden suoritusmahdollisuuksiin. Kehittämistyö jatkuu siis edelleen. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 13.)

4 Pohdinta

Ilmoittautumisia ammattikorkeakouluopintoihin valmentaville kursseille tulee hyvin, mutta opiskelijat jäävät herkästi pois. Usein syynä ovat olleet käytännön ongelmat aikataulujen yhteensovittamisessa tai opintojen päällekkäisyydessä. Jonkin verran on tullut myös ns. vikavalintoja eli opiskelija on valinnut kurssin paljoa harkitsematta. Useille väylä-opintoja suorittaneille opiskelijoille on tullut yllätyksenä se, että amk-opinnoissa on ollut paljon itsenäistä opiskelua, joka vaatii paljon itseuria ja jossa oma ajankäytön suunnittelu on vaatinut paljon vaivaa.

Opiskelijoille oli annettu mahdollisuus saada henkilökohtaista ohjausta, mutta opiskelijat hyödynsivät näitä tilaisuuksia vähän. Eniten ohjausta opiskelijat kaipasivat ammattikorkeakoulun tietoteknisten järjestelmien käyttöön. Järjestelmien toimivuutta tuleekin opintojen alussa konkreettisesti kokeilla ja tunnukset järjestelmiin tulee olla valmiina, kun ohjelmia opetellaan käyttämään. Outokummussa onkin päätetty, että syksystä 2015 alkaen opinnot aloitetaan tapaamisella Karelia ammattikorkeakoulussa. Palaverin aikana käytännön asiat järjestetään kuntoon ja opiskelijat saavat ”kädestä pitäen” ohjausta.

Opiskelijoiden ohjauksessa sosiaali- ja terveysalan opinnoissa on toiminut hyvin työparityöskentely, jossa toinen ohjaava opettaja on ammattikorkeakoulusta ja toinen on ammatilliselta toiselta asteelta. Opintojen etenemisestä ja jos on ollut huoli opiskelijoiden asioista, on voitu keskustella yhdessä ja etsiä ratkaisuja. Hyödyllisistä on ollut myös se, että ammattiopiston opettaja tuntee opiskelijan entuudestaan. Opettajana pitää myös luottaa opiskelijoiden kykyyn ottaa yhteyttä, jos he kaipaavat lisäohjausta. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 5.)

Vielä jää avoimeksi, miten kaikkialla Pohjois-Karjalassa päästään toteuttamaan ammattikorkeakouluun tähtääviä opintoja ja onko niihin miten paljon osallistujia. Ne opinnot, jotka ovat toteutettavissa verkon kautta joko itsenäisinä opintoina tai kontaktina ovat käytännön järjestelyiltä toteuttamiskelpoisimpia, mutta opiskelijoille haasteellisia. Kontaktiopetus olisi opiskelijoille helpompaa, mutta päällekkäisyyksien vuoksi myös toisaalta vaikeampaa.

Opiskelijoiden intoa osallistua opintoihin ja hakeutua jatko-opintoihin voisi edesauttaa ammattikorkeakouluun tutustumisopinnot ammattiopistojen opiskelijoille yhden opintoviikon verran. Toteutukseen kuuluisi käynnit ammattikorkeakoululla, vierailijat ammattikorkeakoululta, esim. kuinka toimii kirjastopalvelut, verkko-opinnot, miten asutaan Joensuussa jne. Samoin voisi olla ammattiopiston opettajille ”amk-opintoihin tutustuminen”-jaksot, vastaavat kuin mitä ammattiopiston opettajille on nyt työelämäjaksot. Aluksi kokeilu voisi toimia vapaaehtoisuuden pohjalta. (Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun loppuraportti s. 5.)

Jo ennen hanketta on usein todettu, että ammatillisesta oppilaitoksesta tulevien opiskelijoiden vahvuus on käytännön aineissa, kun lukiotaustaiset pärjäävät teoria-aineissa. Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun väliraportin mukaan (s. 8) sujuva väylä -opiskelijoiden vahvuuksia olivat tunnollisuus, aktiivisuus, opiskelumotivaatio, hyvät sosiaaliset taidot, ryhmätyöskentely, kirjalliset ja tietotekniset valmiudet, teoreettisen tiedon ja käytännön yhdistäminen, järjestelmällisyys ja tehokkuus opinnoissa. Kehittämistä vaativat toisaalta opintoihin panostaminen ja sitoutuminen, oppimisen vaikeudet, motivaatio, saamattomuus, ammatissa vaadittavat sosiaaliset taidot sekä vaikeus soveltaa teoriaa käytännössä ja laajoista tehtävistä suoriutuminen.

Lähteet

Aalto Arja, Turunen Minna. Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun –hanke. Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä, Karelia ammattikorkeakoulu. Väliraportti 1.1.2014 – 30.6.2014.

Kouvo Anne, Stenström Marja-Leena, Virolainen Maarit, Vuorinen-Lampila Päivi 2011. Opintopoluilla opintourille. Katsaus tutkimukseen. Jyväskylän yliopisto Koulutuksen tutkimuslaitoksen julkaisu.

Loppuraportti. Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun. ESR-hanke 1.3.2013 – 31.5.2015.

Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä 2014. Kuntayhtymän johtoryhmän pöytäkirja 80/00.01.05/2013 § 39.

Sujuva väylä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun – Väylä-hanke, kotisivut. <https://vaylahanke.wordpress.com/hankkeesta/>

Yhteistyöpalaveri Mielonen Harri, Paldan Eine, Paldan Jari, Wirekoski Juha. Pohjois-Karjalan ammattiopisto Outokumpu, Karelia ammattikorkeakoulu. 1.-2.2015.